

Ապօպերա

Ղարաբաղում ամեն ինչ հասկանալի եւ ժեստանելի է դառնում

«Մենք ուժեղ ենք կանգնած մեր հողում, ոչ ով չկարող մեր փոխարեմ որութիւն կազմեն ենք ուզում ապրել: Մեր բանակը արդեն 16 տարի աճանակի է դահում ազատ Արցախին ընդունեած աղբեջանական զինված ուժերի, սա միթք ապացուց չէ, որ Ղարաբաղյան բանակն ամենամասնուն է տարածութանուն»: Ստեփանակերտի փողոցներում անցկացրած մեր հարցումների ընթացքում ասաց շինարար **Սուրենը**: Իսկ սնային և նետունի կիրայի խոսիվ՝ «Մեզ բլրութիւն է լիչն անհամատացնում Աղբեջանի ռազմական կոչերը. դրանք մենք լսում ենք արդեն 16 տարի: Մեր դիրքութանակնած տրամադր մեզ վասահություն են տալիս: Ղարաբաղյի զինվորը չի հանդուրժի Արցախը Աղբեջանի կազմնում»: Ստեփանակերտի փողոցներում ննան բազմաթիվ կարծիքներ նույնութեան լացցին եւ ամեն մի նոր խոսի հետ եւս մեկ անգամ համոզվեցին, որ Ղարաբաղը վերջնականացես հայկական է. նոր ժողովուրդը, դեկավարությունը, զինվորական հրամանատարությունն ու առաջին գծում կանգնած զինվորը մեկ մարմին են, նաև՝ մեկ բրունց:

Մայիսի 12-ին լրացավ դարապահան ղատժազնում զինադաշտի կենտրոն 16-րդ տարին: Այս կալայագությամբ ՀՀ ղաօժանության նախարարությունը, ԼՂՀ ղաօժանության բանակի հետ հանատեղ կազմակերպել էր լրագրողների այցելություն Արցախ, որպասից այլ Դարապահի նարական հենակետում: Ստեփանակերտից քայլ եղամ Ասկերանում, Աղբանում, հնագոյն հայկական բնակավայր Տիգրանակերտում, Մարտակերտում, որտեղին մի շաբաթ մարտական հենակետում հա-

կառակորդի հետ սփնան առաջին գծում: Ամբողջ շրջապայության ընթացքում մեզ ուղեկցում էր ԼՂՀ դատավանության բանակի ռազմահայրենասիրական դատիքականության և հասարակական կազմակերպությունների բաժնի դեմ, գնդապետ Շահեն Ալիխանյանը: Գնդապետ Ա. Գրիգորյանի հրամանատարությամբ գործող գրանատում մենք ականատես եղանի Շորակըշիկների գալուստին: Զորանակի հրամանատարությունը մետք ուղեկցեց հասով նանց համար նոր Վետանորդավաժ գրանց, որտեղ կան բոլոր դայնաներ՝ սահմանահայրենիկներ, նարտական կրթուրյան, հանգստի համար: Ինչպես մեզ հետ գրանցում նույն գնդապետ Ալիխանյանը, այս եւ առհասարակ Ղարաբաղի գրեթե բոլոր գրանատեր ստեղծել են գրոյց: «Միայն զինադադարից հետո են կազմակերպել այս գրանատեր, եւ դոլ ինքնեւու եւ սենում, թէ ինչ են դրան այսօք իրենց բոլոր ստեղծված դայնաներով», ասաց Ալիխանյանը: Այս, ինչ մենք սեսան Ղարաբաղի գրանատեր առաջին գծում, հետեւյալն էր մարտական, կրակային, սղորդային դատավանության համար հրացայի դայնաներ սահմանահայրենիկ փայտում վիճակ, նոր կառուցված կամ վերականգնուցված զրանցներ, հանգստի սեղակներ, ճաւարաններ եւ այլն: Այս ամենին ԼՂՀ դատավանության բանակը հասել է առանց նավթարդարների: Ինչ վերաբերում է զինվորների բարոյահոգեբանական կիսակից աղա դա առավել տեսանելի է դառնում նարտակներախոսի դիրքադրում: «Սեղանին մի ասի տասման մետք այն կողմ հակառակողություն է, այս սօր ին անձնացրած դիմարկնան ընթացքում որտեղ է տեղաւորժ, լուր խախտում չեն Ըստակ հակառակորդ կողմից: Միայն մեկ-երկու ժամ առաջ նաևն կրակ բացեցին, իսկ մենք դատավանում հետո անմիջապես դադարեցրին: Ըստին նարդես եւ կաքսում են, որ մենք չուտք է յիմեւն ճանաւածի դեռում. մենք շատ ավելի ուժու են», հակառակորդի հետ սփնան առաջին գծում մեզ ասաց զինվորներից մեկը, որի խոսքերը կրկ

Բավական տարածված այն կանոնը, թե «Ղարաբաղը դիրքեւ է հանում 1-2 ամսվա գինծառայողներին», հերթվեց ոչ միայն հրամանաւորության կողմից, այլև հենց Ինորակոչիկների. «Ծառայության նոր եկածները զորացասու անցնում են 6-ամսյա դաշընթա ներ, ստանում գինվորական կոչում և մասնագիտություն, նոր դրանից հետո մեկնում են դիրքեւ», ասացին զորացասու մասերի սպաները, իսկ 2,5 ամսվա գինծառայողներից մեկը Խօեց, որ ինը դեռ չեն տանում դիրքեւ, չնայած «Ես Շահ եմ ուզում մեկնել, կարծու եմ, իսկական ծառայությունը դեռ դիրքեւում է», ասաց գինվորը:

Զինվորական մարտական կացարան, մարդու խոհանոց, դիտավետեր, և ամենակարենուր բարոյահղոքերանական գերազանց մթնոլորտ: Այս Արցախում մեր տեսած «իշխանական ծառայությունը»՝ Ղարաբաղի մարտական հերթափոխությունը հենակետերը: Առաջին գօնու կանգած հայ զինվորն ամեննեին էլ լարված կամ, առավել ես, վախեցած չէ: Մենք տեսանի վասահություն, բարձր տաճադրություն: Դիրքի դատավիճանառու հրաննամարտն ու շարժային զինվոր եղբայր են դատունու սահմանում, նրանի մեկ ընդիհանուր նորակ ունեն՝ անարկի դահել Ղարաբաղը, որ եւ անոնք են արդեն 16 տարի շարունակ: Այս խոսքերը, հայտարարությունները, բարբասանները, թե Ղարաբաղի հենակետերում հրավիճակը լարված է, մնացին Լաշինց այս կողմ, արդեն հայկական Երկրորդ տեսությունում մեզ ամեն ինչ հասկանալի եւ տեսանելի դրանքը. չկա որուել լարվածություն, չկա որուել տաճանա դարարացիների շշանում, չկա որուել աղակայունացնորդ Երևանը, կան անուր դահղանվող սահմաններ, կա միասնություն, կան, բարիս բուն ինմասուն, նվիրված սպամեր ու զինվորներ, բնակչության շշանում կա մեծ հավաս՝ իր զինվորի եւ Երկի անկախ աղազայի հանդետ, իսկ Ստեփանակերտի փողոցներում եւ Արցախի մարտական դիրքուում կա ժողիս՝ թե շարժային բաղադրաւու, թե շարժային զինվորի հայցեցում:

Դ.Զ. «Ղարաբաղյան այլ տղավորություններ՝ առավելապես ոչ զինվորական, «Ազգ»-ի առաջիկա համարներից մեծում:

«Չիմանալ սեփական իրավունքները նշանակում է՝ չունենալ դրանք»

- Կազմակերպության ռազմավարությունը նշակելիս՝ մոտ 15 տարի առաջ, մենք հանդպէցինք, որ մարդու իրավունքների լավագույն եւ արդյունավետ դաշտանությունը կրթությունն է: Այդ տարիներին հստակ մեզ նաև նաև նախամակերպության նշա-

զա սառ զավագաղողիքա սաւանաբանը՝ «Թմանալ սեփական իրավունքները նշանակում է չիմենալ դրան»: Գիտելիքը, առավել եւս իր իրավունքների մասին գիտելիքը, մարդուն վստահություն է ներշնչում: Անհան իրեն ուժեղ է զգում եւ հարկ եղած դեմքուն կարդանում է դիմակայել փորձություններին: Ասա այս տրամադրությունը մեզ համընթաց, որ, հակադես, սեփական իրավունքները չինանալը հավասարացր է դրան չունենալուն, թեև մարդու իրավունքներն անկարտելի եւ Անունական են:

Ազատամարտության մասին օրենքը հայտադրություն է կազմության մասին օրենքի համապատասխան բաժնեցույցի մեջ:

- Ամենից առաջ՝ դրույթի 14 սարիների աշխատանքը (360 ուսուցիչների վերաբարուստումներ, մեկանյա ուսուցմանը 500 ցըանավայրներ, միջազգային փորձագետների կողմից երից ըսկած բարձր գնահատվածներ):

տականներ):
ՄԵՐԴ փորձառությունը ներառվել
է ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների գե-
րազանցության համարակարգի գրաս-
ենակի, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի, Եվրոպայի
խորհրդի և ԵԱՀԿ ՃշԽԳ-ի կողմից
անզերեն, ֆրանսերեն ու ռուսերեն
լեզուներով 2009 թ. հոկտեմբերին
Կարավայուս իրատարակված
«Մարդու իրավունքների կրթությունը
Եվրոպական ստորագրման և սիմվա-

1996 թվականից Կանաձորում գործում է Մարդու իրավունքների հայկական դրույց (ՄԻՇԴ), որի կրթական ծրագրերն ընդգրկում են հանրապետության բոլոր մարզերը: Կեցին սարիներին Հայկական սահմանադրական րավաղացման կենտրոնը (ՀՄԻԿ), որը հիմնադրին է այդ ինժնասիլի հաստառության, ազդարարել է չափագան հայկական մի ծրագրի մասին՝ ՄԻՇԴ հիման վրա ձևավորել Մարդու իրավունքների միջազգային ուսուցողական կենտրոն, եթե հաճառութեն դայլարում է այդ ծրագրի իրականացման համար: Ծրագրի խանդավառությունն է առաջ քայլական նաև՝ զարմանի ու սարակուսանի միջազգային ուսուցողական կենտրոն, այն էլ՝ ոչ Եւենանու գործում:

Ծրագրի լուսաբանման նորագույն գրութեցին ՀՄԻԿ նախագահ Գետրդ Մանուկյանի հետ՝ խնդրելով նաև համարու ներառականին Արարու իրավունքների համական ուղղություն:

Միջնական

Նացման ճանաղարկին դուք գտե՛ք համախոհների: Խակ ի՞նչ վերաբերմունք կա կենարնակա իշխանությունների կողմից:

- Տեղական իշխանություններն իրաւունք մեծ ազակություն ունեն ու սվեցին Եւ, կազմակերպական, եւ բարյական, Եւ ֆինանսական առաջնորդությունը: Քաղաքի կենտրոնական Տիգրան Մեծ պողոտայում, ինչը տեսական է ՀՀ կամաց մասնակիության համար:

արդեն նշեցի, ժեմի կառուցման
նյատակով տարածի անհատությունը
հասկացումը մեծ բայլ է: Ցավայի կա-
ռավագույն մասը անհատեց ֆինանս-
սավորումը չեն կարողացել գտնել
որպեսզի սկսենք շինարարությունը:
Կրության եւ գիտության, արդարա-
դատության նախարարությունները
հավանություն են սկիզբ ծրագրին: Ա-
ռաջի եղել է կարճատես համոդիուրա-
ներ ունենալու նախագահի, վարչա-

የታሪክ አብ: ህወሓት ባለቤት የመስቀል ተችሱ ይገባል፡ ከዚህ የመስቀል ተችሱ ይገባል፡ ከዚህ የመስቀል ተችሱ ይገባል፡

- Ասացել եւ ստանում եմ: Ասանում եմ աջակցության նաճակներով, կոչեռով, հորդողներով, ֆիճանական ներդրումների՝ «բարեի» տեսով (բարձարակի նշանաբառն է՝ «Բարեի» բառը), բայց լինում է այլ պահանջում:

- Ծովայնս և այլ թրավառն. Ըլլիմ-
լանդական «Քորդեյր» կազմակե-
րության աջակցությանը մրցնութ-
յին կարգով իրականացվել է ՇԵՆԻ
ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ (ԵՄԻԳԱՅԻՆ)
ՆԱԽԱԳՈՒՄԾ: Ընդհանուր առ-
մանք՝ ծրագրի շրջանակներում կա-

- Վաղող Եկեղի է Ժամանակը, եւ այ-
սօր ակնկալում Ենի իշխանություն-
ների աջակցությունը:

Մայիսի 14-16-ը Նկարիչների միությունուն կգործի ՀՅ նշակույրի նախարարության, Դայաստանի դասկերաղատումի զարգացման միության (ՀՊԾՄ) եւ ՀՅ-ում Ֆրամսիայի դեսպանության աջակցությամբ բացված «Պատկերաղատումի եւ դասկերի» 2-րդ միջազգային փառատոնը: 36 տարի առաջ անվանի արքեստան ժամ Մարտիկյանը Ֆրանսիայի Անգոլկեմ բաղադրությին եց «Պատկերաղատումի եւ դասկերի» ամենամեծ փառատոնը Եվրոպայում, որն արդեն նիշակորել

որոն մեկ գրիվ հետազայում կիրա-
սարակվեն: Մենք Դայաստանից
հրավիրեցինք նկարիչների, որոնք
մոնիկից ծանոթացան դասկերա-
դատան արվեստին: Մոն օրեւ կր-
կին կիրավիրենք երիտասարդ՝ ար-
վեստագետների ու կիոռքենք նրանց
աշխատանքներն էլ ներկայացնել
առաջիկա ցուցահանդեսներին: Ե-
թե այսպես շարունակվի, ես կար-
ծում եմ 3-4 տարի հետո հայ նկարիչ-
ներն այս բնագավառում կունենան
եվրոպական չափանիշներով նա-
կարդակ ու նրանց աշխատանքները

րոյանի կարծիքով, մեզանուածակերպատաճան բնագավառը ուստի ձեւավորվեց, ինչի դաշտառը պահանջարկի բացակայությունն է: «Եթե կա դահանջարկ, աղայի բնագավառը ձեւավորվում է Անբողջ ասիական Երկներում առաջինը օլերային բաւրոն մենք ենք սկսել» S. Չոլխաջյանի «Արշակ-2-րդ»-ով, որը գրվել է 150 տարի առաջ: Պատկերադաման ճյուղունուն տարիին է, ուղղակի մենք ժամանակին անդրադարձել ենք, ինտ մոռացության ենք ենթարկել»: «Ազ-

**Երեւանում բացվեց
«Պատկերապատումի եւ պատկերի»
2-րդ միջազգային փառասնոր**

Է մոտ 200.000 արվեստագետի:
Նման փառատոններ անցկացվում
են նաև ԱՍՏ-ում: Իսկ թե ինչողոք՝
«Պատկերապատում»-ի փառատոնը
մեզանում սկսվեց անցկացվել
«Ազգի» հարցին, դատասխանեց
ՀՀ ճշակույրի նախարար **Դամիրկ**
Պողոսյանն ու փառատոնի ֆրան-
սիական կողմի կազմակերպիչ
Վարուժան Սիրաբյանը՝ ՀՊԸ
աստղիացիայի հիմնադիր անդամ,
հրատարակիչ (Ֆրանսիա): «2006-
ին երբ Փարիզ գործուղան էի
մեկնել, ծանրության դրույթում անցկացվում էր ամենամեծ պատկերապատում՝ կոչվելով «Ազգի» հարցին»:

տեղ կդանեն հրչակավոր «Լօլօ-մագազեն» անսագրում»։ Իսկ ո՞րո՞ն է դատարջ, որ դատկերապառումը լյան թափ է սացել, որն Կարուժան Սիրաբյանը բացարձից, որ Երիտասարդությունը այս ավելի հետույթամբ են ընդունում ու ընկալում դատկերապատված նյութը, քանի այն ընթերցելը հասունեւրով։ Նաև մանուկյանի համար հաճելի ու հետարրական է այդդիսի հետիքաթանելութելը, որն ինքնական կամ պարագաների համար առաջարկություն է տալիս։ Ամեն արդի մոտ 6000 դատկերապառումով գրիտ են տրամադրություն Եվրոպայում ու դրանց դահանջարկությունը ավելանում է 10-20 տոկոսով։

«Եր մենք եկամ Հայաստան ու
տեսանի ձեր մանրանկարչության
հնամենի դղրցը, հասկացանի, որ
դուք ունեմ շատ մեծ դրտենցիալ:
Հայաստանը լինելով փոքր երկիր,
ունի իր արտահայտման յուրահա-
տուկ ձեւն ու ոճը, որը չկա այլ երկր-
ներում», այսպիսի կարծիք հայսնեց
փառատնօցուցահանդեսի կազ-
մակերողից, ՀՊԱԾ Փարտուղար Լ-
րան Սելիյյանը:

գի» այն հարցին, թե մանրանկարչությունը կարող ենի հիմք համարել դրա Թորոսյանն ասաց. «Յանձնացած բան՝ Ժայռապատճեն էլ կարող են հիմք համարել, բայց են այդուղեա չեն համարում, բանի որ այս ճյուղը անմիջապես կաղված է մանուկի ու տղագործյան հետ։ Ա-վելի շուրջ այս բնագավառը են կարում են 1890-ականներին արտասահմանում տղվող մեր մանուկում ստրիմենի ձեռվկ՝ կարծ դասնությունները նկարապատված էին ու տղագրվում։ Յավոր, Դայաստան որդես արվեստ չնաև այդ ոճը, որով հետև Սովետական Միությունը ազնի համարում էր բուրժուական արվեստը ու այդ դաշնառով էլ մեծ մոտ 500 տարի չի գարգացել այդ ճյուղը։ 100 եւ ավելի տարիներ մենք ունեցել ենք հրաշալի երգիծաբաններ, որոնց այդ ոճով են արտահայտվել։ Ուրախայի է, որ Երիտասարդները հակազած են ավելի շատ կոնֆիդենտները առաջնությունը, բան Երգիծանկարչությունը ու արդեն մի երկու անուն անսագերեա են հրաշարակում։ Դուսանի, որ այդ բնագավառը զարգացնան առաջնորդաց կունենա»։

Պատկենաղամճան 2-րդ միջազգային փառատոնի դաշտնական բացմանը ողջունի խսութե ասացին նախարար Յասիկ Պողոսյանը, ՀՀ-ում Ֆրանչիայի դեսպան Սերժ Սմետովը եւ Յայաստամի դաշկեսարահի զարգացման միության աշենալիք ժամանակաշինուածնը: Վերջինն ուժուց, որ փառատոնի ժամանականերում անձկացվող մրցույթի հաղթողները կդարձեաւորվեն, իսկ ցուցահանդեսներկայացված աշխատանքները կնվիրեն Խնկո-Աղոյր գրադարանին:

Փառատնի երեք օրերի ընթաց-
քում զուգահեռ կանցկացվեն վար-
դետության դասեր, դասախոսու-
թյուններ ու բննարկումներ: Խոչ
2012-ին՝ սպասեմ 3-րդ դասերա-
դասումի փառատնին, նեցին
կազմակերպիչներ:

A black and white photograph capturing a candid moment at what looks like a family event or a photo booth. In the foreground, a young girl with dark, wavy hair is the focal point. She is wearing a light-colored dress with dark polka dots. Her gaze is directed straight at the camera with a neutral expression. She is holding a large sheet of printed photographs, which are arranged in a grid-like pattern. Behind her, another child is visible, also seated at the table and looking towards the camera. Further back, two more children are seated, and an adult figure is standing near the table. The setting appears to be indoors, with a plain wall in the background. The lighting is somewhat dim, creating a candid, documentary feel.

«Եվգենի Օնեգին» օպերան Չալդրանյանի մեկնաբանությամբ

«ՎիվաՍել-ՍՍՍ» ընկերությունը վերահստանել է ճշակոյթի բարեկամ լինելու իր պատրաստականությունը ու այս անգամ աջակցել՝ ուղև մեծանուն կոմպոդոգիստ Պյուտ Զայկովսկու «Եվգենի Օնեգին» օպերան դրիհժոր Էղուարդ Թոփչյանի եւ Կինոռեժիսոր Վիգեն Զալյուցյանի մեջնարաննամբ:

ანდამ აქნ ნერკავაგციომ է ჯალ-
რანჯანასაკან წენამაკანაგმანებ:

րԵլ Են գնալ էլեմենտների՝ ակն-

կալելով հնարավորինս միմյանց մոտեցնել կատարողին ու հանդիսաւստին, եւ ունկնդրին տեղափոխել գործողությունների զարգացման դաշտ։ Այդ նախաձեռնության դրսերումներից մեկն էլ երաժիշտներին դարձել տեղափոխելուն է։ Օղերայի նոր մեկնաբանմանը «Ազգ» կանոնադատական առաջիկայում։

U. U.

Արշալույս Զիքլիկյանի գրական ժառանգությունը

«Կան Արյան» իրատարակչությունը լույս է ընծայել **Արշակունյաց Հիմնականի** գրական ժառանգության
«Ընտրանին»: Գրի կազմողը, աշխատահրադանի և ի հետինակը ճանաչված բարձրագույն պատմագիր է: Լույս է տեսել հետինակի ժառանգությանը:

հետարրություն է առաջացնում թե-
մական աշխարհի, բատրգության
ժանրի հանդեպ: Գրական և նկար-
չական փորձերը սկսել է անել շա-
վար հասակից նկատելի ազդեցու-
թյուններով: Ասիֆանաքար գտվում,
բյուրեղանում է նրա գեղարվեստա-
կան մասնակիությունը, անհատական
ձեռագիր ու ոճ մշակվում, ինչն ար-
տացոլվում է նրա թե՛ հեղինակային
(թարգմանություններ, բանաստեղ-
ծություններ), թե՛ թարգմանական
stfuscruim:

Փանոս Թերլեմեզյանի ուսումնարանն ավարտելուց հետո ուսանելու է մեկնում Լենինգրադի գեղարվեստի ակադեմիա, սակայն չի կարողացում հայրահարել տարիների դժվարությունները, եւ է դառնում հայրենի Ախալցխա: Այստեղ օր դասավանդում է նկարչություններ ու լուսնում, որոնք լայն արձագանի որ հետարքություն են առաջացնում տեղի Երևանարդության շրջանակներում: Դայասան տեղափոխվելով՝ 1954-ից աշխատանքի է անցնում Պատաճի հանդիսաւուսի թատրոնում՝ որդես բեմադրող նկարիչ, սկսվես է թատերական լայն գործունեությունը, նաեւ՝ հեռուստաթարողություն: Այս մասին դատմետ թատրոնագետ Գայկազ Երանոսյանը՝ անդրադառնալով թ. Դուռմանյանի «Ոսկի հալաբյա» հեմփարի բեմադրության մնուկովան անձախադեմ հաջողությանը, որտեղ ստեղծագործական թիմն արժանանում է մրցանակի: Արշավոյս Զիֆիլյանի գրականությունն արժեւորեց, նրա մտավորական նկարագրի, բարեկիրք մարդկային կերպարի մասին խոսեց քանագետ Նվարդ Գևորգյանը՝ վստահ, որ այս ժողովածուն հետազոտում ավելի լայն ուսադրության է արժանանալու, համարդակ՝ բանահյուսական նմուշների նորահայք հիմնանալաւան հռավումներ:

չի գլուխածազա Աշակինաւալը:

Յուրախանցուր զիր աշխարհ մանելու իր դասնության ուժի, այս մասին է ժողովածովի հրատարակչի՝ **Վաճ Արյանի** խոսքը. նա գնահատեց հաևկաղես կազմողի դասսախանատը մնեցումն ու աշխաւածության առաջնորդությունը.

ՅԱՐՎԱԾԱԿԱՆԱՅԻ ազատ խորհութեան ու հաճելի ասմոններ:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱՅՅԱՆ

